

Irodalmi értesítő.

A Theol. Ismeretek Tárából megjelent a IV. füzet *Zoványi Jenő* theol. m. tanár, tiszaföldvári lelkész szerkesztésében. E füzet a cz—e-ig terjedő anyagot foglalja magában és megerősíti, sőt növeli a kedvező véleményt, melyet a vállalat előbbi füzetéről nyilváníttunk. E füzetből is látszik, hogy a szerkesztő nemcsak az orthodox egyh. írókra van tekintettel, hanem, mint Bod Péter Athenásában, a magyar theol. irodalom liberális irányú képviselőinek ismertetését is felöleli, s munkájában Dávid Ferencz és a vele rokonszellemű írók arányos helyet foglalnak el. Dávid F. hitjavító működéséről és nagy termékenységgel írói munkásságáról — a kiről különben Révész Imre, az ismert orth. történelemíró sem vonta meg bámulatát — a legnagyobb elismeréssel szól és kellően méltatja Egri Lukácsot is, az antitrinitárius reformationak Felső-Magyarországon első hirdetőjét. A magyar theol. írókat általán, az említettekben kívül Dévai Biró Mátyást és másokat alapos tanulmányra valló czikkeiben ismerteti és illeszti bé az egyetemes jellegű „Ismeret-tár“-ba. A kittäinó vállalat további füzeteti a szerkesztő kiadásában fognak megjelenni s minden megkeresés hozzáintézendő.

A vargyasi Daniel család közpályán és magán életben. Kiadja id. Daniel Gábor a főrendiház tagja stb. Többek közreműködésével szerkesztette Dr. Vajda Emil főrecálisk. r. tanár. Budapest, Franklin-társulat 1894. Nagy 8-adr. XXVI. és 911. ll. E vaskos kötetből a tűnik ki, hogy a Daniel' család Erdély s különösen a Székelyföld történelmében nagy szerepet vitt. „Daniel hijával az utolsó három század folytatában fejedelmi udvar, királybirói és főispáni-szék, királyi tábla és egyházi méltóság nincsen soha.“ A munkát előszó vezeti be s 334 + 57 oklevelet foglal magában 1499—1869-ig. Egyházunk főgondnoka e mű kiadásával, melyre még visszatérünk, nemcsak családjának állított szép emléket, hanem hazánk történelmének is nagy szolgálatot tett.

Tordai EMKE-Emlékkönyv a czíme annak a díszes, vörösvászonba kötött nagy 8r. könyvnek, melyet *Borbély György* az „Aranyosvidék“ buzgó szerkesztője az EMKE 10-ik évi közgyűlése és br. Jósika Miklós születésének 100-ik évfordulója alkalmával állított össze. A 235 lapra terjedő kötetben 100-nál több író kisebb-nagyobb közleménye olvasható. A muló érdekű „emléksorok“ mellett kiemelhetjük Márki Sándor, Nemes Ödön, Boros György, Borbély Sándor, Borbély György, Volenszky Gyula, Szádeczky Lajos és Nagy Albert magvas cikkeit Torda városa vidékét érdeklő dolgokról. Folyóiratunk olvasóit Benczédi Gergely, Borbély György, Kanyaró Ferencz, Demeter és Varga Dénes cikkei érdekelhetik legjobban, kik Torda vallási és közművelődési viszonyainak ismertetéséhez járultak érdekes közlésekkel. A gazdag tartalmú emlékkönyv feltétlenül dicséri az ügyes szerkesztőt, ki e munkát egy rövid

hónap alatt egybehozta és kinyomtatá. A kiállítás szintén becsületére válik Harmath József ujonnan felszerelt nyomdájának. Csak az illusztrációk egynemelyike gyászolja siralmasan, hogy a kis vidéki nyomdának nem volt a képek nyomásához értő gépmestere. (K—ó.)

A jövő egyháza. Irta Görömbei Péter, nagykállói ev. ref. lelkész. Külön lenyomat a „Sárospataki Lapok“-ból. Ára 20 kr. A tiszta jövedelem a sárospataki theol. tanári nyugdíjintézet javára fordítatik. E kis füzet nem hittani szempontból van írva, hanem gyakorlati kérdéseket tárgyal és arra irányul, hogy képet adjon arról, hogy milyennek kell lenni egy protestáns egyházköziségnek a jövőben, s rajzolja a kötelességeket, a teendőket, melyek a prot. lelkészre és gyülekezetre várnak. Természetesen a hittant sem hagyja figyelmen kívül, mert annak egyesülni kell a gyakorlati munkákkal s helyesen hangsúlyozza Br. Prónay Dezső, ág. főfelügyelő zsinatmegnyitó beszédének ama helyét: „Azé az egyházé a jövő, mely az újkor ellentétes felfogásait az ember ösztönszerű vallásos érzésével öszhangzásba tudja hozni és e mellett, mint szervezett testület, az emberiség nyomorának enyhítésére, erejéhez képest, a legtöbbet lesz képes tenni.“ A füzetben sok figyelmet érdemlő észrevétel és okos tanács foglaltatik, s protestáns lelkészek azt haszonnal olvashatják.

Székelty atyafiak. Elbeszélések, népdalok, emlékvessék. Irta és Tompa Miklósné ő nagyságának tisztelete jeléül ajánlja: *Péterfi Tamás.* A sepsi-szentgyörgyi kereskedő ifjak javára. Első kiadás. Ára 1 korona. Sepsi-Szent-György. 1894. 8r. 106. l. A nagyobb írók önkénytelen reminescentiái tűnnek fel szerzőnk elbeszélésein és költői művein. Így a 95. lapon közölt „Megálljon kend! szembeszökő utánzása Petőfi „Befordultam a korcsmába“ cz. országszerte ismert dalának. A 96. lapon közölt „Bordalon“ is folismerhetni Vörösmarty befolyását. A 89—92. lapon olvasható népdalok azonban már igazi költői tehetségre mutatnak s valóban megérdemelték, hogy egyiket-másikat Kelemen Lajosné és Dankó Pista zenére tették. Végül a nagy számban közreadott „gondolatok“ közt is akad egy nenány jó, mint pl. ez is: „Olyan a rossz kritikus, mint a foghúzó kovács: azt gondolja minden fogó jó fogó, csak foghaszon vele.“ (K—ó.)

Az „Erdélyi Múzeum“. Az „erdélyi múzeum-egylet“ bölcsélet- nyelv- és történet-tudományi szakosztályának kiadványa. E folyóirat hazánk legolcsóbb tudományos folyóirata. Ára Kolozsvárt lakóknak 3 frt, vidékieknek 2 forint. (Miért e megkülönböztetés, nem tudjuk.) „Az „Erdélyi Múzeumot“ valami 5—6 évvel ezelőtt dr. Hegedűs István s azután dr. Szinyeyi József gondos szerkesztése felvirágoztatta s most dr. Szádeczky Lajosnak szakavatott kezében számottevő tényező a magyar tudományos világban s ma holnap egyik irodalmi központtá lesz az erdélyi részekben. Szép magyarsággal és alapos tudománygyal irt magvas cikkei valóban megérdemlik a legszelesebb körű pártolást. Az e'fizetés dr. Szamosy János egyetemi tanár kezéhez (Székypalota) küldendő. A megelőző kötetek is jutányos áron ugyancsak nála megszerezhetők. (K—ó.)

Dr. Szabó Mihály „Népoktatásügyi közszégi közigazgatás kézikönyve“ — nyomdai akadályok folytán — f. évi július hó első napjaiban fog megjelenni. E munka is, miként a „Tanítók (Tanítónők) jogai és kötelességei“ című könyve, melynek mintegy kiegészítő részét képezi — a fennálló törvények, rendeletek, útasítások, elvi jelentőségű határozatok és döntvények alapján van szervesen és összefüggőleg összeállítva. Használhatják: a közszégi előljáróságok, szolgabíróságok, egyházi és városi hatóságok, közigazgatási bizottságok, tanítók, iskolaszékek, iskolafentartók és tanfelügyelőségek. Kapható szerkesztőnél (Kolozsvár, kir. tanfelügyelőség) 2 frt 20 krajczárért.

K ü l ö n f é l é k .

P. Horváth Kálmán kitüntetése. P. Horváth Kálmán felső zsuki birtokosnak a király magyar bárói méltóságot adományozott, díjmentesen. Följegyezzük e kitüntetést nemcsak azért, mert a kitüntetett személyében egyházunk egyik főgondnokát tiszteljük, hanem azért is, mert ama szabadelvű eszméknek és hazafias törekvéseknek méltánylását látjuk abban, melyek e nemes főurat mindig vezérelték s melyekkel a közügyeket és főképp a művelődésügyet oly áldozatkészen szolgálja. A multban is sok jeles tagja által nagy érdemeket szerzett családnak méltó érdemes tagját érte a legfelsőbb elismerés, a melynek alkalmából teljesen átértett örömeinknek adunk kifejezést. A magyar bárói méltóság egyuttal unokaöccsének P. Horváth Arthurnak is adományoztatott, mindkettőnek a széplaki előnév megtartásával.

Püspöki vizsgálat. Ferencz József unitárius püspök julius elején vizsgálatot tartott Tordaaranyos-megyében Toroczkón Mózes András pénzügyi jegyző kíséretében. A püspököt Tordán és az aranyosmenti falukban mindenütt nagy ünnepélyességgel fogadták. Toroczkóról meg szép bandériummal mentek a hivek elébe és nagy lelkesedés közt kísérték be a régi bányavárosba, az unitárizmusnak emez egyik erősségébe. A püspök a fogadásokon és a templomban ékesszóló beszédekkel intézett a hivekhez, kik szeretett főpásztorukat odaadással hallgatták.

Miniszterváltozás. Gróf Csáky Albin a vallás- és közoktatásügyi tárczától megvált. A magas miveltségű s szabad gondolkozásu államférfit a magyar-közművelődés érdekében mindig őszinte jóakarattal vezérelte. — Ha eszményi céljait nem is érthette el, elérte a lehető s a jövő majd igazolja egyes alkotásait. Az unitárius vallás-közönség történelmében neve mindig emlékezetes lesz, már csak annál a ténynél fogva is, hogy kolozsvári főiskolánknak az államsegély az ő ministersége alatt adatott meg. Azt óhajtjuk, hogy a családi és magán élet kényelmeit a zaklatott politikai élet után élvezze zavartalanul!... Gróf Csákyt a vallás- és közokt. ministerségben Br. Eötvös Loránt követi, ki hasonlóan szabadelvű irányban fogja a vallás- és